

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. VI. De Reductione Syllogismorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

mal est sensibile. Hic addi solet quarta figura, quæ dicitur *Galenii*, in quâ medium prædicatur in maiori, & in minori subiicitur, vt, *Petrus est homo, omnis homo est animal, ergo Petrus est animal.* Hæc figura in re non distinguitur à primâ, solum enim ab eâ differt in eo, quod prima habet pro maiori propositionem, quam hæc habet pro minori; & è contrario hæc pro maiori, quam prima pro minori. Ostendo autem, in intellectu non esse maiorem & minorem propositionem: quia esse maiorem vel minorem, est denominatio extrinseca, ex eo quod prius vel posterius producantur; in intellectu autem utraque propositio, quando infertur conclusio, simul tempore debent existere, ac proinde non est vna potius quam alia maior aut minor; ergo in intellectu non distinguitur quarta figura à primâ. Fortasse ob eam rationem omisâ est ab Aristotele, nec digna est tam longâ disputatione, ac de illâ nonnulli texunt. In qualibet ex his tribus figuris possunt multi effici syllogismi, idè inuenta sunt à Summulistis quatuor carmina, quibus omnes illi comprehendantur:

- 25 *Barbara, Celarent, Dary, Ferio, Baralipon, Celantes, Dabitis, Fapesmo, Frisemorum, Cesare, Camestres, Fesmo, Baroco, Darapti, Felapton, Disamis, Darisi, Bocardo, Fersson.*

Pro quorum intelligentiâ obserua Primò, in his dictionibus solas esse quatuor vocales *a, e, i, o*: ex quibus *a*, significat propositionem vniuersalem affirmatiuam, vt, *omnis homo est animal*; *e*, vniuersalem negatiuam, vt, *nullus lapis est viuens*; *i*, particularem affirmatiuam, vt, *aliquis homo morietur*, *Petrus currit*; *o*, particularem negatiuam, vt, *aliquis homo non currit*, *Petrus non currit.* Obserua Secundò, in quauis dictione seorsim tantum esse tres vocales, quia tantum tres sunt propositiones in quolibet syllogismo; quod si aliqua dictiones habent quatuor aut plures vocales, vltimæ additæ sunt præcisè propter integritatem carminis; vt in *Baralipon* & in *Frisemorum*, in quibus redundant illæ vocales *on*, & *orum*. Prima ergo vocalis significat maiorem, secunda minorem, tertia conclusionem. Dictio autem constans tribus vocalibus *a, vt Barbara*, denotat syllogismum constantem tribus propositionibus vniuersalibus affirmatiuis, vt, *omnis homo est animal, omne risibile est homo, ergo omne risibile est animal.* Dictio verò constans vnâ *a*, & duplici *i*, denotat primam propositionem debere esse vniuersalem affirmatiuam, secundam & tertiam particulares affirmatiuas, vt, *omnis homo est animal, Petrus est homo, ergo Petrus est animal.* Propositione seruata idem

26 intellige de ceteris aliis dictionibus. Obserua Tertiò, ex his syllogismorum modis nouem primos, in primo & secundo carmine contentos, ad primam figuram pertinere, quatuor sequentes ad secundam, reliquos ad tertiam. Obserua Quartò, ex prædictis syllogismis aliquos concludere directè, indirectè aliquos. Illi directè concludunt, in quibus subiectum maioris est prædicatum in minori, vt, *omnis homo est animal, Petrus est homo*; & in consequenti ponitur pro subiecto subiectum minoris, vt si ex prædictis præmissis inferatur, *ergo Petrus est animal.* Quod si inferretur ex eisdem præmissis (vt potest) *ergo aliquod animal est Petrus*, concluderet indirectè. Et hæc est clarissima explicatio directæ illationis,

quam alij explicant per maiorem vniuersalitem prædicati in consequente contenti, hoc est, vt latius pateat prædicatum consequentis, quam subiectum. Sic, quia *animal* latius patet quam *Petrus*, idè *ergo Petrus est animal*, dicunt illi, est directæ illatio: si verò dicatur, *ergo aliquod animal est Petrus*, est indirectæ, quia aliquod animal latius patet quam *Petrus*. Facilius tamen id noscitur ex regulâ à me datâ, quia facilius dignoscitur quod fuerit subiectum minoris, vt idem ponatur in consequenti, quam qui sit terminus latius patens. Adde, in syllogismis particulatibus non habere locum eam maiorem vniuersalitem, habere tamen locum eam regulam. Si enim dicas hoc modo, *hic homo est Petrus, sed Rex est hic homo, ergo Rex est Petrus*, concludes directissimè, & tamen *Petrus*, qui est prædicatum in consequenti, est minus vniuersale quam *Rex*, 27 qui est subiectum; vel saltem non est vniuersalior, prout à te requirebatur, ergo tua regula non est vniuersalis. Et idem esset, si termini essent vniuersales, sed aquè late parentes: vt, *omnis homo est animal rationale, omne risibile est homo, ergo omne risibile est animal rationale*, est conclusio directissima, & tamen non latius patet prædicatum consequentis, quam subiectum. Obserua Quintò, ex illis omnibus modis quatuor tantum esse perfectos, *Barbara, Celarent, Dary, & Ferio*, reliquos omnes imperfectos. Perfecti dicuntur, quia ita clarè dispositi sunt, vt statim appareat bonitas consequentiæ, imperfecti verò qui obscurius inferunt conclusionem, ideoque ad perfectos reducendi sunt, vt Sectione sequenti videbimus.

SECTIO VI.

De Reductione Syllogismorum.

SYLOGISMI imperfecti reducunt ad perfectos, vt eorum vis clariùs innotescat. Hæc reductio non multum necessaria, raro utilis, aliquando fortè in scriptis conducet pro conuincendis ingenis tenacibus, quæ nisi clarissimè intueantur bonitatem consequentiæ, ei assentire refugunt. Eam ego trado, magis consuetudini cedens, quam vtilitatem agnoscens: te ipsum testem appello.

Reductio duplex est, alia *per ostensionem*, per impossibile alia. Hæc difficilior, illa clarior. Prius faciliorem, posterius difficiliorem explicabo. Reductio *per ostensionem* est, quando vel per transmutationem maioris in minorem, aut è contrario, vel per conuersionem alicuius propositionis, syllogismus imperfectus in perfectum conuertitur. Pro quo aduerte, quatuor modos perfectos habere quatuor consonantes initiales, à quibus etiam incipiunt ceteri modi imperfecti. Quilibet ergo ex imperfectis debet reduci ad perfectum incipientem ab eadem consonante, à quâ ipse reducitur, v. g. *Baralipon, Bocardo, & Baroco*, debent reduci ad *Barbara, Celantes, Cesare, Camestres* ad *Celarent*. De aliis idem, proportionem seruata.

Aduerte secundo, intra quamlibet dictionem esse quatuor alias consonantes, *s, p, m, c*: ex quibus *s*, significat propositionem sibi antecedentem conuertendam simpliciter, id est, mutato prædicato in subiectum, & subiecto in prædicatum,

tum, seruata earum quantitate. Hoc modo reducitur *Cesare* ad *Celarent*, v. g. *nullus lapis est animal, omnis homo est animal, ergo nullus homo est lapis*. Ecce in *Cesare* littera *c*, denotat reducendum hunc syllogismum ad *Celarent*, littera *s*, quæ est post *e*, in *Cesare*, denotat eam propositionem vniuersalem negatiuam conuertendam simpliciter per mutationem prædicati in subiectum, & è contrario, hoc modo, *nullum animal est lapis, omnis homo est animal, ergo nullus homo est lapis*. Ecce hic est syllogismus perfectus in *Celarent*. Littera *p*, significat propositionem, quæ ipsam antecedit, conuertendam esse per accidens, id est, mutato subiecto in prædicatum, & prædicato in subiectum, mutata etiam quantitate vniuersali in particularem, vel particulari in vniuersalem, v. g. *Felapton* debet reduci ad *Ferio*, hoc modo, *nullum animal est lapis, omne animal est sensibile, ergo aliquod sensibile non est lapis*. Hic est in *Felapton*: quia verò post *a*, sequitur inmediate *p*, vt reducatur ad *Ferio*, illa propositio vniuersalis affirmatiua debet conueri per accidens, hoc modo; *aliquod sensibile est animal*, & sic iam continetur in *Ferio*, qui debet constare vniuersali negatiua, particulari affirmatiua, & particulari negatiua, hoc modo, *nullum animal est lapis, aliquod sensibile est animal, ergo aliquod sensibile non est lapis*. Tertia littera *m*, significat, maiorem & minorem esse transmutandas, ita vt maior fiat minor, & minor maior: sed quia cum *m*, semper ferè coniungitur, denotat, eam propositionem quæ est immediate antea, conuertendam esse simpliciter: quòd si etiam in eadem dictione fuerit *p*, propositio illa antecedens conuertenda est per accidens, vt in *Fapefmo*, in quo sunt omnes tres consonantes *p*, *s*, & *m*, & vt reducatur ad *Ferio*, debet in primis maior fieri minor, & è contrario; item prima propositio debet conueri per accidens, secunda simpliciter, hoc modo, *omnis homo est animal, nullus lapis est homo, ergo aliquod animal non est lapis*. Prima propositio, *omnis homo est animal*, conuertitur per accidens, hoc modo, *aliquod animal est homo*; secunda, *nullus lapis est homo*, conuertitur simpliciter, *nullus homo est lapis*, & hæc ponitur pro maiori, illa pro minori, *nullus homo est lapis, aliquod animal est homo*, & inde inferitur, *ergo aliquod animal non est lapis*. Littera *c*, denotat, dictionem illam, in qua reperitur, non posse reduci per ostensionem, vt *Bocardo* & *Baroco*.

Alter modus reductionis est per impossibile, quia ita reducitur imperfectus ad perfectum, vt qui imperfectum negauit, cogatur admittere duo contradictoria, vel duo contraria simul vera. Pro hac reductione obserua Primò has tres dictiones, *nesciebatis*, *odiebant*, *letaveromanis*. Prima dictio, scilicet *nesciebatis*, habet quinque vocales suo ordine correspondentes quinque modis imperfectis primæ figuræ. Secunda dictio, scilicet *odiebant*, habet quatuor vocales, significantes etiam suo ordine quatuor modos secundæ figuræ. Tertia dictio, *letaveromanis*, habet sex vocales pro sex modis tertiæ figuræ. Obserua Secundò, in his dictionibus solum esse quatuor vocales distinctas, *a*, *e*, *i*, *o*, pro quatuor modis perfectis; *a*, pro *Barbara*, *e* pro *Celarent*, *i* pro *Dary*, *o* pro *Ferio*. *A* ergo denotat, syllogismum à se significatum reducendum ad *Barbara*, in quacumque dictione sit; *e* ad *Celarent*, &c. Vnde quia in

nesciebatis, *i*, significat *Celantes*, qui est secundus ex imperfectis primæ figuræ, denotat, illum syllogismum reducendum ad *Dary*. Excipitur tamen ipsum *Celantes*, qui reducitur quidem ad *Dary*, diuerso tamen modo à ceteris primæ figuræ, vt statim dicam; ceteri autem reducendi sunt hoc modo:

Assumatur contradictorium propositionis negatæ, & ponatur pro maiori, maior verò primi syllogismi pro minori, & sic inferatur contrarium minoris prius admissæ, v. g. *omne animal est sensibile, omnis homo est animal, ergo aliquod sensibile est homo*. Hic est in *Baralipon*, & significatur per primum *e*, *nesciebatis*, vnde debet reduci ad *Celarent*: & quia conclusio negata erat hæc, *ergo aliquod sensibile est homo*, contradictorium huius, scilicet *nullum sensibile est homo*, debet poni pro maiori, pro minori verò, maior primi syllogismi, scilicet, *omne animal est sensibile*, pro conclusione verò contrarium minoris antea concessæ, quæ erat, *omnis homo est animal*: contrarium autem est, *nullus homo est animal*, hoc modo, *nullum sensibile est homo, omne animal est sensibile, ergo nullum animal est homo*. Ecce syllogismus perfectus in *Celarent*, quo cogitur respondens admittere si mul, *omnem hominem esse animal*, quod prius concesserat, & *nullum hominem esse animal*, quod postea cogitur fateri per syllogismum clarum in *Celarent*.

Celantes reducitur per impossibile ad *Dary* hoc modo, vt loco maioris ponatur prima minor, & pro minori contradictorium conclusionis negatæ, pro conclusione verò contradictorium primæ maioris, v. g. *nullus lapis est animal, omnis homo est animal, ergo nullus lapis est homo*. Minor est hæc, *omnis homo est animal*, hanc pone pro maiori. Conclusio erat, *ergo nullus lapis est homo*. Contradictorium est, *aliquis lapis est homo*, quam pone pro minori. Prima maior fuerat, *nullus lapis est animal*, eius autem contradictorium, scilicet *aliquis lapis est animal*, debet inferri hoc modo, *omnis homo est animal, aliquis lapis est homo, ergo aliquis lapis est animal*. Ecce, tenetur concedere contradictorium propositionis concessæ in maiori, scilicet, *aliquem lapidem esse animal*, cum in maiori concessisset *nullum lapidem esse animal*.

Modi secundæ figuræ debent reduci hoc modo, vt retentâ antiquâ maiori, contradictorium consequentis negati ponatur loco minoris, & in consequenti inferatur contradictorium minoris antea concessæ; vt *Cesare*, qui est primus secundæ figuræ, significatus per *o*, dictionis *odiebant*, reducitur ad *Ferio*, v. g. *nullum animal est Angelus, omnes Throni sunt Angeli, ergo nullus Thronus est animal*. Prima maior erat, *nullum animale est Angelus*, quæ debet manere. Conclusio negata erat, *ergo nullus Thronus est animal*. Huius contradictorium est, *aliquis Thronus est animal*, quæ debet poni pro minori. Minor verò concessa erat, *omnis Thronus est Angelus*, cuius contradictorium, scilicet *aliquis Thronus non est Angelus*, debet inferri pro conclusione hoc modo, *nullum animal est Angelus, aliquis Thronus est animal, ergo aliquis Thronus non est Angelus*, qui syllogismus est in *Ferio*.

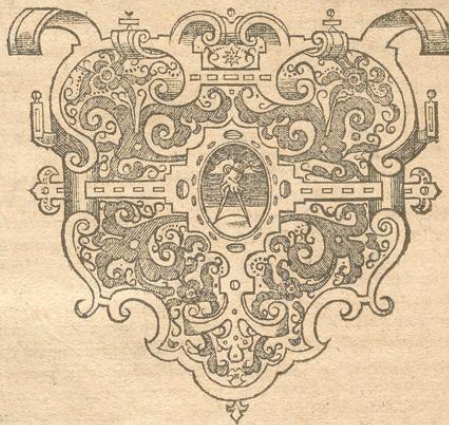
Denique modi tertiæ figuræ reducuntur sicut præcedentes, cum hoc discrimine, quòd in præcedenti

cedentibus contradictorium conclusionis negatæ ponitur pro minori, retentâ maiore, ut dictum est: in his verò retinetur eadem minor, & loco maioris ponitur contradictorium consequentis negati, & infertur contradictorium primæ maioris, v. g. *omnis homo est animal, aliquis homo est albus, ergo aliquod album est animal.* Contradictorium huius conclusionis est, *nullum album est animal*: hanc pone pro maiori cum primâ minori, quæ erat, *aliquis homo est albus*; & infer pro conclusione contradictorium primæ minoris, hoc modo, *nullum album est animal, aliquis homo est albus, ergo aliquis homo non est animal*, qui syllogismus est in *Ferio*, cum primus esset in *Dansî*.

34 Ab hac regulâ excipitur *Felapton*, qui ad *Barbara* hoc modo reducit, *nullum animal est lapis, omne animal est sensibile, ergo aliquid sensibile non est lapis*: cuius conclusionis contradictorium,

scilicet *omne sensibile est lapis*, ponitur pro maiori cum primâ minori, scilicet, *omne animal est sensibile*; pro conclusione verò infertur, non contradictorium primæ maioris, ut in aliis quinque, sed contrarium eius primæ maioris, scilicet, *ergo omne animal est lapis*, hoc modo, *omne sensibile est lapis, omne animal est sensibile, ergo omne animal est lapis*, qui syllogismus est in *Barbara*.

Video, tibi tot propositionum conuersionibus inuerti caput; tot vocalium & consonantium repetitione, comparatione, intellectum & memoriam inutiliter opprimi, ut vel inde, quàm hæ reductiones sint inutiles, (ut initio Summularum obseruavi) facile aduertat, licet à nonnullis Summulistis valde deprædicentur, & fustissime tradantur. Cessio ergo, ad solidas & serias Logicæ quæstiones Deo fauente, simul gradum faciamus.

LIBER

Bro Collegio Paderbornensi